På väg mot en kärlighetens ekologi – en dialog mellan kristen teologi och ursprungsbefolkningens andlighet

framtagen från webbsidan: www. svenskakyrkan.se / 24tretton (den 23 november 2006)

Tore Johnsen är en norsk teolog med samiskt påbrå; han har studerat samiska ritualer och lärt sig mycket av ”kristna indianer” i Kanada. Uppsatsen (som är rejält förkortad) innehåller betraktelser av kristen och ursprungsbefolkningens förståelse av skapelsen och naturen.

Vi lever i en tid hvor tegnene på en global miljøkrise blir tydeligere og tydeligere. Stilt overfor denne økologiske krisen er det ikke vanskelig å komme med rasjonelle argumenter for nødvendigheten av en økologisk bærekraftig livsstil eller for behovet for en naturetikk. Jeg tror vi alle blir engstelige dersom vi tar inn over oss den utviklingen som de fleste klimaforskere synes å forutse. Økosystemer over hele verden er truet, forteller de oss. Med vår grådige livsstil er menneskeheten i ferd med å rive i stykker livsveven vi alle er avhengige av. Behovet for handling synes å være påtrengende. Behovet for endring er selvinnlysende.

Stilt overfor denne krisen er det fristende å gjøre frykten til drivkraften i vårt miljøengasjement. **Det er fristende å skape det vi kunne kalle en fryktens økologi – det vil si et økologisk engasjement som først og fremst springer ut av negative argumenter.**

Spørsmålet er imidlertid hvorvidt en trussel alene er i stand til å skape den endringen av folks sinn som er nødvendig.

For har det noen gang vært mulig å endre menneskers hjerter ved hjelp av negative argumenter eller trusler? Vi vet at frykten som oftest er en svært selvsentrert drivkraft i mennesket. Og er det ikke slik at det er menneskets og menneskehetens kretsing om seg selv som faktisk er roten til miljøkrisen? Så stilt overfor den økologiske krisen skulle vi etterstrebe å finne et annet grunnlag for vårt økologiske engasjement enn frykten. **I stedet for en fryktens økologi skulle vi fostre en kjærlighetens økologi** - det vil si en økologisk tenkning og et økologisk engasjement som ikke har menneskets overlevelse som sitt viktigste argument, men hele skaperverkets livsutfoldelse.

[...] Hvis vi holder fast på at Gud er Livets Gud – alle tings Skaper, Opprettholder og Forløser –må vi erkjenne at den økologiske krisen er symptom på en åndelig krise – en åndelig krise i vårt forhold til skaperverket. Miljøkrisen gjør det derfor klart at det ikke er bare enkelte ideologier og filosofier som har spilt fallitt i økologisk forstand, men at dette også gjelder visse teologier. Av den grunn er det derfor på tide at kristen teologi går inn i en respektfull dialog med urfolks tradisjoner. Jeg tror nemlig at kirken gjennom urfolks åndelighet kan gjenoppdage noen grunnleggen-de bibelske sann-heter på [...]

Vi er jordmennesker tatt av jord. Vi er alle knyttet til den store livsveven med ubrytelige bånd, og hele vår eksistens står og faller på at vi deltar i den.

Denne modellen representerer det jeg vil kalle en økologisk antro-pologi. I denne modellen er vårt forhold til jorden forankret i vår ontologi – det vil si i dypet av vår væren som mennesker, i motsetning til den første modellen hvor vår relasjon til jorda først og fremst eksisterer på det moralske nivå.

Denne siste forståelsen av mennesket er faktisk den grunnleggende tanken i urfolks tradisjoner. Nord-Amerikas urfolk vil for eksempel kalle jorden for ”vår Mor”, og si at vi alle er ”barn av Jorden”. Selv om denne ideen utrykkes på forskjellig måte innenfor de ulike urfolkstradisjonene verden over, synes det likevel som om denne tanken er et bærende element i urfolks åndelighet alle steder.

Hvis vi igjen vender tilbake til vår søken etter en kjærlighetens økologi, er det etter mitt syn innlysende at denne siste modellen gir langt større mulighet for å fremme sann kjærlighet til skaperverket. **Vi vet at kulturer som er forankret i denne antropologiske selvforståelsen, historisk har utviklet ekstremt forsiktige måter å samhandle med de naturlige omgivelsene på.** Dette er selvfølgelig ingen tilfeldighet. Vår antro-pologi gir oss – bevisst eller ubevisst –en måte å oppleve oss selv på i møte med skaperverket. Den påvirker hvordan vi føler, vurderer og handler. **Det er vans-kelig å elske naturen dersom du føler deg atskilt fra den**. Og å føle seg tiltrukket av naturen kun av estetiske grunner gir faktisk en ganske overflatisk forankring av vår kjærlighet til skaperverket. En ganske annen sak er å føle og oppleve et slektskap med jorden og alt som er tatt av den. Det er denne erfaringsmessige dimensjonen ved vår antropologi som gjør den viktig for en kjærlighetens økologi.

[...] Jeg forventer ikke at alle skal tro på beskyttelsesånder i naturen eller tro på at dyr eller trær har sjel. Men det jeg tror er viktig for hvordan vi forholder oss til skaperverket er hvorvidt vi ser på naturen som et objekt eller et subjekt. Dess mer den blir et objekt for oss, dess vanskeligere blir det å etablere en kjærlighetens økologi. **Dess mer naturen blir et objekt, dess lettere blir det å utbytte den.** Og motsatt, dess mer skaperverket blir et subjekt for oss, dess vanskeligere blir det å krenke det. **Og jeg tror symbolske utrykk (ritualer) kan være viktige for å opprettholde en slik holdning. Vi bruker jo liknende "ritualer" for å minne oss selv om verdigheten til våre medmennesker:** Vi tar hverandre i hånda, vi bukker, vi bruker visse høflige fraser osv. Alt dette er symbolhandlinger eller ritualer som minner oss om den andres verdighet og ukrenkelighet. [...]

"The Circle of Life", "Livets Sirkel", hører hjemme i den religiøse filosofien til de nordamerikanske indianerne. Dette er spesielt artikulert i den såkalte "medicine wheel – filosofien" blant urfolkene på prærien. Sirkelen symboliserer virkelighetens holistiske natur. **Vi hører alle hjemme i et stort fellesskap hvor alle ting er knyttet sammen og avhengig av hverandre. I denne sirkelen er fellesskapet kjennetegnet av solidaritet, gjensidighet, respekt og kjærlighet.**

Denne grunnleggende solida-riteten favner ikke bare den menneskelige livssfære, men når ut til alt som er til: dyr og fugler, til og med trær og steiner. I denne filosofien er Skaperen, the Great Spirit, plassert i sirkelens sentrum. Skaperen er livets kilde som favner om alt som finnes, og det er i Den Store Ånd at sirkelen er hel.

Denne filosofien er ikke fullstendig harmonisk, selv om det kan se slik ut ved første øyekast. En viktig tanke er nemlig at **mennesket er den eneste skapningen som ikke av naturen selv finner sin plass i Livets Sirkel. Men-nesket må lære hvordan det skal finne sin plass i skaperverket, hvordan det skal dele sin eksistens i so-lidaritet med resten av skaperverket. For å oppnå dette, må mennesket søke åndelig hjelp utenfor seg selv.**

[...] Samhandlingen med naturen som et fellesskap av subjekter, og en forståelse av Guds Ånds nærvær i skaperverket kan derimot være med på å fremme en holdning preget av kjærlighet og respekt overfor skaperverket. [...].

Den antroposentriske skjevheten i store deler av vestlig kristenhet burde balanseres med et økosentrisk perspektiv som bringer skaperverket tilbake til hjertet av den kristne tro.

Ollu giitu - Takk for at dere hørte på!